

ДОСЛІДЖЕННЯ В ГАЛУЗІ СПЕЦІАЛЬНИХ
ІСТОРИЧНИХ ДИСЦИПЛІН

УДК930:325.54(71)-054.72(=161.2)*1918/1939

DOI: 10.15407/rksu.26.185

Олеся Іванівна Дзира,
кандидат історичних наук,
завідувачка відділу зарубіжної україніки
Інституту книгознавства
Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського
ORCID: 0000-0002-3928-3824
e-mail: dzyraolesya@gmail.com

УКРАЇНЬСЬКА МІЖВОЄННА ІМІГРАЦІЯ ДО КАНАДИ
В ЗАРУБІЖНІЙ ІСТОРИОГРАФІЇ

Метою дослідження є характеристика видань діаспорних та іноземних учених, які у своїх працях висвітлювали історію української імміграції до Канади в 1918–1939 рр. У роботі використано **методи** джерелознавчої евристики та критики, інтерпретації, верифікації, систематизації для пошуку, відбору, опису, оцінки та класифікації історіографічних джерел. Питання переселенських рухів хвилювало зарубіжних дослідників, оскільки Канада є країною іммігрантів. Однак тема історіографії саме української імміграції лише подеколи виокремлювалась у дослідженнях у Канаді. Причини малодослідженості цього питання пояснити складно. Поодинокі роботи вітчизняних та діаспорних учених наразі є застарілими, оскільки не враховують напрацювань останніх десятиліть. Аналітика радянських істориків як продукт роботи в тоталітарній державі є заангажованою та містить ідеологічні кліше. Усе це підтверджує **наукову новизну** статті. **Висновки.** Науковцями було зібрано й опрацьовано значний масив фактів з історії імміграції. Основну частину досліджень про українську імміграцію міжвоєнних років становлять публікації діаспорних учених і, меншою мірою, іноземних. Вони проливають світло на процес інтеграції українців у поліетнічне суспільство Канади та їх соціальний статус у ньому. Значне місце посідають роботи, що стосуються процесу імміграції українців, зокрема висвітлюють причини, характер і склад другої хвилі переселення. Однак деякі питання з історії імміграції, що були побіжно висвітлені на сторінках узагальнюючих праць, ще не дістали ґрунтового опрацювання у спеціальних дослідженнях. Іноземні науковці присвячували українській імміграції окремі статті, а не комплексні дослідження. Особливістю діаспорних студій про українців у Канаді є їхня відірваність від історії власне Канади. Канадські ж історики, хоч і розглядають імміграційні процеси в контексті загальнодержавної історії, проте не приділяють належної уваги проблемі формування української діаспори.

Ключові слова: зарубіжна історіографія, українська діаспора, Канада, імміграція.

Актуальність. Історія зарубіжного українства, яке складає великий відсоток від усього українства в цілому, є невід'ємною частиною світової наукової думки і входить до кола наукових зацікавлень сучасних вітчизняних дослідників. Її подальше плідне вивчення потребує спеціальних історіографічних видань. Наразі існує доволі невелика кількість суто історіографічних досліджень, присвячених питанню української діаспори Канади в 1918–1939 рр. Доробок зарубіжних дослідників стосовно української імміграції, поряд з іншим, підтверджує інтерес до України та українців у цілому і заслуговує на висвітлення в майбутніх історіографічних дослідженнях.

Аналіз історіографії. Детальну історіографію англомовних праць канадських та діаспорних учених, присвячених характеристиці української етнічної групи в Канаді, склала науковець із діаспори, співробітниця Канадського інституту українських студій (далі – КІУС), ад'юнкт-професор історії Альбертського університету Френсіс Свиріпа [1]. Канадська історіографія історії українців Канади також стала об'єктом ряду досліджень, виконаних у рамках марксистсько-ленінської методології. Йдеться, зокрема, про дисертацію Олександра Макара [2] та статтю Володимира Євтуха про національні меншини в Канаді [3]. Останній стверджує, що в канадській історіографії відбулись еволюційні зміни в дослідженні національного питання у світлі класової ідеології згідно з посиленням ролі світового комуністичного руху. Попри конфронтаційний характер і надмірну заідеологізованість, його закиди опонентам щодо відсутності аналізу дискримінації національних меншин, соціальних і національних конфліктів певною мірою можна визнати слушними. Питання історіографії міжвоєнного періоду імміграції побіжно торкається В. Білецький [4]. У його статті досліджено основний науковий доробок канадських учених 70–80-х років ХХ ст., що стосувався як історії та культури України, так і діаспори Канади.

Отже, **метою** роботи є характеристика видань діаспорних та іноземних учених, котрі у своїх працях висвітлювали історію української імміграції до Канади в 1918–1939 рр. Згідно з метою поставлено такі завдання: проаналізувати, наскільки тема розкрита зарубіжними вченими, встановити сильні та слабкі сторони відомих нам досліджень.

Основний текст. Проблема імміграційної політики Канади та історії української діаспори в міжвоєнний період присвячено чимало наукових робіт. Умовно зарубіжну історіографію дослідження можна поділити на наукові праці діаспорних учених і доробок іноземних дослідників.

На сучасному етапі в Канаді питаннями історії української еміграції займаються Канадський інститут українських студій Альбертського університету, Українська вільна академія наук у Канаді (далі – УВАН), Центр українських канадських студій при Манітобському університеті, Центр дослідження української спадщини на Преріях в Саскачеванському університеті, українознавчі та славистичні кафедри в Торонтському, Альбертському, Оттавському університетах тощо.

Загалом першими, хто почали об'єктивно висвітлювати дану проблематику, були історики діаспори. Основоположним у цьому став доробок ученого Михайла Марунчака, доктора права і суспільних наук, професора, президента УВАН 1983–1986 рр., члена Наукового товариства ім. Шевченка (далі – НТШ) у Канаді, автора понад 400 робіт¹. Залучивши широке коло джерел, у тому числі багатий фактографічний та статистичний матеріал, а також фотодокументи, він підготував ряд монографічних досліджень, на особливу увагу серед яких заслуговує 2-й том «Історії українців Канади» [5], присвячений другій та третій хвилям переселення. Автор проаналізував становище українців у міжвоєнний період на Батьківщині та їхні мотиви до виїзду, ряд імміграційних законів, що формували кількісно та якісно склад українських іммігрантів, роботу допомогових товариств при виїзді українців за кордон та розселенні їх у Канаді. Через свій обсяг монографія не може бути вичерпною з теми, але вона стала необхідною основою для наступних спеціальних досліджень. Окрім цього фундаментального дослідження М. Марунчаком було видано «Студії до історії українців Канади» [6], у 5-му томі яких проаналізовано окремі аспекти діяльності українців у діаспорі, що не створюють цілісної картини їхнього життя, але є важливим історіографічним матеріалом. Історик вибірково проливає світло на імміграційну політику Канади. Автором зроблено акцент на роботі «Товариства опіки над українськими переселенцями в Канаді ім. св. Рафаїла». Цінність цього видання збільшує документальний додаток. Оскільки науковцем опрацьовано значний обсяг матеріалів, інформація в його дослідженнях має переважно узагальнюючий, стислий характер, а певні явища розглядаються вибірково.

Місце українських переселенців у історії Канади визначено ще одним ученим із діаспори – Михайлом Боровиком, доктором філософії, членом НТШ, УВАН². У його книзі «Століття українського поселення» у хронологічному порядку подано нарис національних і соціальних процесів у діаспорі, аналіз релігійних, освітніх питань, культурного розвитку, громадсько-політичного життя українців у Канаді за 100 років [7]. Певні питання автор висвітлює глибоко, з еволюційною перспективою, інші – побіжно. Автор не зосереджується на причинах та обставинах еміграції, лише побіжно згадує про законодавство Канади, не аналізуючи наслідків прийнятих законів для українців, для нього більш близькі питання розвою суспільно-політичного та культурного життя української громади в Канаді.

Вагомим внеском у вивчення діаспори українськими істориками Канади є збірники праць «Спадщина в перехідний період: есе з історії українців у Канаді» за редакцією професора історії Альбертського університету, засновника і директора КІУС (1976–1986) Манолія Лупула [8] і «Канадські українці: дискусія про

¹ Іммігрував до Канади в 1948 р.

² Іммігрував до Канади в 1948 р.

ідентичність» [9] за редакцією професора, професора відділення політичних і економічних наук Королівського військового коледжу Канади Любомира Луцюка та професора історії Манітобського університету Стелли Гринюк. До збірників увійшли статті про імміграційну політику Канади в міжвоєнний період, другу хвилю еміграції українців, адаптацію їх до нових умов життя, створення ними громадських організацій тощо.

Процес адаптації українських переселенців на новій батьківщині в 1891–1924 рр., їхня робота в сільському господарстві та промисловості, формування суспільно-політичних і релігійних організацій вивчалися науковим співробітником Центру українських канадських досліджень Манітобського університету Орестом Мартиновичем [10]. Переважна частина дослідження стосується соціально-економічних умов життя першої хвилі імміграції в Канаді, і лише п'ятий розділ торкається обраної теми.

Продовженням згаданої монографії є наступна публікація О. Мартиновича – «Українці в Канаді: міжвоєнні роки» [11]. Якщо попереднє видання присвячено соціально-економічній тематиці, то наступне – суспільно-політичним питанням. У першому розділі коротко розглянуто соціальну, економічну і політичну ситуацію в Україні, те, яким чином вона простимулювала виїзд за кордон. Також проаналізовано особливості імміграційної політики Канади, однак не повною мірою викладено закони, на яких вона базувалася. Згадуючи про еміграцію з України, дослідник практично не приділяє уваги виїзду з теренів УСРР. Автор залучив до своєї роботи великий статистичний матеріал. Більшість розділів ґрунтовної монографії О. Мартиновича присвячено громадській активності українців.

О. Мартиновичем видано також працю про українців Центрально-Східної Альберти в 1890–1930 рр. [12]. Дослідження поділене на тематичні блоки, перший із яких є ознайомчим і присвячений історії Галичини та Буковини зазначеного періоду в умовах окупації, наступні ж розділи, ніби на противагу, показують економічні умови життя в Альберті, особливості українських поселень, їхній побут, школи, церкви.

Регіональні відмінності життя українців у Канаді опосередковано передано в таких збірниках, як «Бритійська Колумбія і українці», «Українці в Альберті», а також монографії професора Манітобського університету Пауля Юзика «Українці в Манітобі» [13; 14; 15]. В останній праці поряд з іншими завданнями проаналізовано характер розселення новоприбулих від початків імміграції до початку 50-х років ХХ ст. Загалом доробок П. Юзика є помітним в історіографії історії української діаспори. Представляючи інтереси українців діаспори у верхній палаті канадського парламенту – Сенаті, П. Юзик намагався своїми науковими працями донести до канадської спільноти інформацію про роль українців у формуванні історії Канади. З огляду на це, в них тезово викладено загальні відомості суто довідкового характеру, без глибокого наукового аналізу підбито підсумки про всі сфери життя українських переселенців у ХХ ст. [16].

У «Пропамятній книзі Українського народного дому у Вінніпегу» [17], окрім його ролі у громадському житті діаспори, також представлено короткий нарис історії Канади та її населення, охарактеризовано другу хвилю еміграції українців за океан, умови життя після приїзду, релігійні, освітні та культурні надбання. Матеріали книги підкріплено рядом джерел. Це своєрідна енциклопедія українського життя в Канаді починаючи від перших поселень до кінця 40-х років ХХ ст. На жаль, структурована вона хаотично і поділена на тематичні розділи з неоднаковим обсягом інформативної наповненості.

Історію Канади вивчали й російські вчені, зокрема Андрій Мелкумов, Сергій Данилов, В'ячеслав Шило, Валерій Тишков, Леонід Кошелєв, чії роботи допомагають краще зрозуміти механізм державної політики Канади в цілому, її державний устрій [18; 19; 20; 21]. Однак їхні дослідження не стосувалися безпосередньо українців та їхньої діаспори.

Канадські вчені також досліджували місце іммігрантів в історії Канади. Механізм переселення до Канади української імміграційної групи означено в дослідженні публіциста (працював на Канадську тихоокеанську залізницю), доктора права Джона Мюррея Гіббона [22]. Внесок українців у соціально-економічний розвиток Канади розглянуто у працях соціолога Чарльза Янга «Українські канадці. Дослідження з асиміляції» [23] та економіста, доцента (Associate Professor) Університету Британської Колумбії, суперінтенданта, відповідального за європейців перед колонізаційним відділом Канадської національної залізниці (далі – КНЗ) у Лондоні і західним менеджером відділу колонізації і сільського господарства КНЗ у Вінніпезі, Роберта Інглєнда «Колонізація Західної Канади. Дослідження сучасного земельного поселення (1896–1934)» [24].

Досить важлива інформація міститься у книзі канадського науковця, професора соціології в Університеті імені Макмастера Віктора Сацевича «Українська діаспора» [25], що висвітлює історію української еміграції, зокрема й до Канади. Один з її розділів стосується міжвоєнного періоду. Автор зазначає, що основну масу іммігрантів до Канади склали вихідці з Галичини, Буковини і, меншою мірою, Закарпаття. Він чомусь не згадує в цьому зв'язку жителів Волині, які склали вагомий частку західноукраїнської еміграції. Також автор зазначає про заборону радянської влади емігрувати зі Східної України, що є до певної міри помилкою. В. Сацевич стисло описує громадську активність українців за кордоном у світлі їхньої реакції на події в Україні.

У 1991 р. в Канаді вийшов спеціальний номер «Журналу українських студій» [26], присвячений малодослідженому міжвоєнному періоду історії української діаспори в Канаді. Статті в зазначеному випуску стосуються також імміграційної політики Канади та різних аспектів життя українських канадців.

Окремо діаспорними громадськими діячами видавалися щорічники української преси. Це так звані «календарі-альманахи» «Українського голосу»,

«Канадійського фермера», «Нового шляху» тощо, в яких друкувалися короткі замітки і статті різноманітної тематики та з проблемних питань, що стосувались міжвоєнної імміграції в Канаді. Цим статтям притаманна популярна форма викладу, вони містять швидше цікаву інформацію і факти, аніж глибокий аналіз тогочасних подій.

Отже, питанню другої хвилі еміграції українців за океан і життю української діаспори в Канаді в міжвоєнний період присвячено ряд базових узагальнюючих досліджень. Серед них, у першу чергу, слід виділити багату наукову спадщину діаспорних учених, таких як М. Марунчак, М. Боровик та О. Мартинович, що глобально підійшли до розроблення зазначеного питання і ґрунтовно вивчили різні аспекти життя української діаспори в Канаді на різних етапах.

Питанням особливостей другої хвилі еміграції українців до Канади присвячено й спеціальні дослідження з теми. Так, у статті випускника Манітобського університету Мирона Гульки-Тієчка проаналізовано вплив залізничної угоди 1925 р.¹ на українську імміграцію до Канади [27]. Автор провів копітку евристичну роботу і назвав імена українців, які працювали на КНЗ, Канадську тихоокеанську залізницю (далі – КТЗ) та корабельні компанії, що брали участь у перевезенні переселенців. Він аналізує діяльність українських товариств допомоги в Канаді у справі імміграції та результати їхньої роботи. М. Гулька-Тієчко здійснив порівняльну характеристику механізмів роботи КНЗ та КТЗ, в основних рисах передав реакцію населення на залізничну угоду. Дослідник чомусь виключає зі списку країн, з яких приїжджали українці, УСРР, єдиним винятком для якої були меноніти з незначним відсотком українців [27, р. 35]. Він зазначає, що розрив канадсько-радянських дипломатичних відносин у 1927 р. анулював приєднання СРСР до залізничної угоди [27, р. 43]. Але це твердження заперечує факт існування Російсько-канадсько-американського пасажирського агентства, акціонерного товариства, що включало КТЗ з його корабельною компанією «Канадська тихоокеанська пароплавна компанія», «Кунард» тощо і займалось перевезенням громадян Радянської України до країн Північної та Південної Америки.

Еміграція стала темою дослідження старшого викладача кафедри історії Білорусії і політології Білоруського державного технологічного університету Вольги Коваль, яка у своїй монографії порівняла український та білоруський переселенські рухи в міжвоєнний період, в тому числі й до Канади [28]. Науковець констатує, що і для білорусів, і для українців діяли однакові умови виїзду [28,

¹ Угода була підписана 1 вересня 1925 р. між канадським урядом і залізничними компаніями «Канадська національна залізниця» («Canadian National Railway») і «Канадська тихоокеанська залізниця» («Canadian Pacific Railway») та надавала останнім право відбирати, перевозити, селити емігрантів з Центральної та Східної Європи, які мали працювати у сфері сільського господарства чи як домашня прислуга.

с. 79]. Порівнюючи українців і білорусів, В. Коваль робить висновок, що перші були більш активними у громадському житті діаспори Канади і у видавничій діяльності. Автор згадує про перенаселення західноукраїнських територій і сприяння польської влади білорусько-українській еміграції, хоча при цьому чомусь оминає увагою утиски з боку польського режиму, що провокував еміграцію. Частина відомостей монографії щодо польської еміграційної політики, які вже були актуалізовані Степаном Качарабою, авторка підкріпила джерелами з білоруських архівів.

Імміграційне законодавство Канади, зокрема й щодо українських переселенців, проаналізоване в книзі професора Університету Британської Колумбії Девіда Корбета [29]. У ній містяться відомості про функціонування адміністративного імміграційного апарату Канади та процедуру допуску переселенців до країни. Видана міністерством людських ресурсів та імміграційної політики в 1974 р. брошура «Імміграційна програма» [30] містить короткий, але змістовний нарис імміграційного законодавства Канади, зокрема й розглядуваного періоду.

У статті заслуженого професора (Professor Emeritus) географії в університеті «Квінз» Браяна Осборна [31] досліджено зміни в імміграційній політиці Канади відносно переселенців міжвоєнної доби, а саме негласної «небажаної» категорії, до якої належали українці, та меншою мірою висвітлено, чим вони були спричинені. Науковець виділив етапи у другій хвилі еміграції українців відповідно до трансформацій в імміграційній політиці не тільки Канади, а й Польщі (яка продукувала основний відсоток українських іммігрантів): 1) 1918–1925 рр.; 2) 1925–1930 рр.; 3) 1930–1939 рр., додатково підкріпивши свої висновки статистичними даними. Б. Осборн за допомогою порівняльної характеристики щодо іммігрантів з різних країн визначив статус українців у міжвоєнній імміграції, впевнено стверджуючи, що хоч політики і називали їх «небажаними», але безперечно усвідомлювали потребу аграрного сектору в українській робочій силі.

Зміни у ставленні канадського суспільства до українських переселенців першої–третьої хвиль імміграції коротко охарактеризовані у статті професора політології й директора Програми канадських студій у Торонтському університеті Нельсона Вайсмана [32] на прикладі висловлювань канадських політиків та заміток у пресі. Підтвердженням змін у статусі українців у Канаді є і включення їх до політичного життя країни, чому також приділив свою увагу автор. Н. Вайсман максимально коротко пояснює позицію канадського уряду стосовно статусу України як держави. Вказана стаття далеко не повною мірою розкриває тему, але стане в пригоді для наступних досліджень.

Отже, питання імміграції посіли чільне місце на сторінках праць зарубіжних істориків. Імміграційній політиці Канади більше уваги приділено в доробку діаспорних науковців, хоча їхні дослідження потребують чіткішої структуризації, оскільки висвітлення зазначеної проблематики має вигляд не пов'язаних між

собою вкраплень до тієї чи іншої праці. Іноземні вчені, на відміну від українських, присвятили цій темі окремі дослідження, але вони потребують більшої деталізації й акцентування саме на українських переселенцях.

В Україні та діаспорі видавались довідники про українців за кордоном, у яких тезово описано всі аспекти життя українців у Канаді. У довіднику «Україна та українці по світах» [33] окреслено значення української етнічної спільноти для культурного, економічного та політичного розвитку країни поселення. З обраної теми опубліковано й енциклопедичні видання. Такими є «Енциклопедія українознавства» за редакцією Володимира Кубійовича [34], в якій міститься матеріал про українську діаспору у світі. В енциклопедії наведено відомості про українські поселення в Канаді, подано біографії видатних діячів, творців культурного життя в діаспорі, служителів культу, вчених, економістів, дані про громадські організації, освітні установи, наукові заклади, загальні статті про основні аспекти історії українців у діаспорі тощо. За редакцією В. Кубійовича виходить двотомна англomовна енциклопедія, у другому томі якої йдеться про українців за межами Батьківщини. Їм присвячено окремий розділ, який написано професором, завідувачем кафедри славістики в Оттавському університеті Володимиром Кисілевським [35]. Ці енциклопедії покладено в основу п'ятитомної англomовної «Encyclopedia of Ukraine» за редакцією В. Кубійовича (перші два томи) та Д. Гусара-Струка (три останні) [36; 37].

Висновки. Як бачимо, історіографія міжвоєнної імміграції до Канади є розлогою і різниться за тематикою та змістом. Вона проливає світло на процес інтеграції українців у поліетнічне суспільство Канади та їх соціальний статус у ньому. У ній значне місце посідають роботи, які стосуються процесу імміграції українців у міжвоєнний період, зокрема висвітлюють причини, характер і склад другої хвилі. Однак деякі питання з історії української діаспори, що були побіжно висвітлені на сторінках узагальнюючих праць, ще не дістали ґрунтовного опрацювання у спеціальних дослідженнях. Потребують деталізації та порівняльної характеристики умови й можливості виїзду за кордон з різних районів України, оскільки в міжвоєнний період етнографічні землі України перебували у складі кількох держав. У наукових роботах недостатньо висвітлено вплив законодавства Канади на зростання кількості емігрантів із західноукраїнських територій. Фактично не досліджено еміграцію з теренів УСРР, еміграційне законодавство Румунії, Чехословаччини, СРСР щодо українських переселенців.

Діаспорні вчені зробили значно більший внесок у дослідження української спільноти в Канаді порівняно з іноземними. Серед комплексних, узагальнюючих робіт варто згадати напрацювання М. Марунчака, М. Боровика, О. Мартиновича та ін.

Особливістю діаспорних досліджень про українців у Канаді є їхня відірваність від історії самої Канади. Тільки в окремих глобальних контекстах, таких,

як Велика економічна депресія, історія українців розглядається у зв'язку з історією Канади. При вивченні імміграційної політики відчувається брак порівняльних характеристик між статусом іммігрантів різних національностей. Цієї проблематики опосередковано торкаються канадські науковці Б. Осборн, Н. Вайсман та інші, хоча саме українська діаспора не є предметом їхніх досліджень. Таким чином, за кількістю праць сегмент іноземних досліджень відчутно поступається діаспорним.

Список використаних джерел

1. Swyrypa F. Ukrainian Canadians: a survey of their portrayal in English-language works. Edmonton: The University of Alberta press, 1978. 169 p.
2. Макар А. Ю. Канадская немарксистская историография истории украинской этнической группы Канады (критический анализ): автореф. дисс. ... канд. ист. наук.: спец. 07.00.09 «Историография и источниковедение». Киев, 1989. 18 с.
3. Евтух В. Иммиграция и национальные отношения в истории Канады // Проблемы историографии Канады / Институт всеобщей истории АН СССР; под ред. В. А. Тишкова. Москва : Наука, 1981. С. 103–132.
4. Білецький В. Українська історіографія Канади 70–80-х рр. // Міграційні рухи з Західної України до Західної Канади: матеріали спільних конференцій / ред.: Олександр Макар, Радомир Білаш. Едмонтон: Канадський центр української культури та етнографії, Альбертський університет; Відділ охорони історичних пам'яток, Міністерство громадського розвитку Альберти, 2002. С. 52–59.
5. Марунчак М. Г. Історія українців Канади: у 2 т. Вінніпег : Накладом Української вільної академії наук в Канаді, 1991. Т. 2. 512 с.
6. Марунчак М. Г. Студії до історії українців Канади: у 5 т. Вінніпег : Українська вільна академія наук, 1973–1980. Т. 5: Розвідки та документи міжвоєнної доби. 299 с.
7. Боровик М. Століття українського поселення в Канаді (1891–1991). Монреаль; Оттава : Українська Могилянсько-Мазепинська академія наук (УММАН), 1991. 485 с.
8. A heritage in transition: essays in the history of Ukrainians in Canada/ ed. by Manoly R. Lupul. Toronto : McClelland and Stewart, 1982. 344 p.
9. Canada`s Ukrainians negotiating and identity / ed. By Lubomyr Luciuk and Stella Hryniuk. Toronto; Buffalo; London : Published in association with the Ukrainian Canadian Centennial committee by University of Toronto press, 1991. 510 p.
10. Martynowych O. T. Ukrainians in Canada: the formative period, 1891–1924. Edmonton : Canadian institute of Ukrainian studies press, University of Alberta, 1991. XXXI, 562 p.
11. Martynowych O. T. Ukrainians in Canada: the interwar years. Edmonton; Toronto : Canadian institute of Ukrainian studies press, 2016. Book 1: Social structure, religious institutions, and mass organizations. XXIV, 650 p.
12. Martynowych O. T. The Ukrainian bloc settlement in East Central Alberta, 1890–1930 : a history. Edmonton : Alberta culture, 1985. 421 p.

13. Бритійська Колумбія і українці: з нагоди 30-річчя існування 20 відділу товариства Взаїмної помочі у Ванкувері, Б. К. 1927–1957. Вінніпег : Видано заходами і коштом 20-го відділу «Взаїмної помочі», 1957. 198 с.
14. Ukrainians in Alberta / Ukrainian Pioneers` Association of Alberta. Edmonton : Ukrainian Pioneers` Association of Alberta, 1975. 564 p.
15. Yuzyk P. The Ukrainians in Manitoba: a social history. Toronto : University of Toronto press, 1953. 232 p.
16. Yuzyk P. Ukrainian Canadians: their place and role in Canadian life. Toronto : Ukrainian Canadian business and professional federation, 1967. 104 p.
17. Пропам'ятна книга Українського народного дому у Вінніпегу / матеріали до цієї книги зібрав і написав Семен Ковбель; зредагував проф. Д. Дорошенко. Вінніпег : видано заходами і коштом Українського народного дому у Вінніпегу, 1949. 863 с.
18. Мелкумов А. А. Канадский федерализм: теория и практика. Москва : Экономика, 1998. 222 с.
19. Данилов С. История Канады. Москва : Весь Мир, 2006. 256 с.
20. Данилов С. Ю., Шило В. Е. Политико-государственный механизм современной Канады. Москва : Наука, 1991. 136 с.
21. Тишков В. А., Кошелев Л. В. История Канады. Москва : Мысль, 1982. 268 с.
22. Gibbon J. Canadian mosaic: the making of a Northern nation. Toronto : McClelland and Stewart, 1938. 455 p.
23. Young Ch. The Ukrainian Canadians. A study in assimilation. Toronto : Nelson, 1931. XIV, 327 p.
24. England R. The colonization of Western Canada. A study of contemporary land settlement. Toronto : McClelland and Stewart, 1936. 341 p.
25. Satzewich V. The Ukrainian Diaspora. London; New York : Routledge, 2002. 271 p.
26. Journal of Ukrainian studies. 1991. Vol. 16, No. 1–2. 247 p.
27. Gulka-Tiechko M. Ukrainian immigration to Canada under the railways agreement // Journal of Ukrainian studies. 1991. Vol. 16, No. 1–2, pp. 29–59.
28. Коваль В. У. Узаемаєвязі беларускай і українскай дыяспар у міжваенны перыяд. Мінск : PIBШ, 2012. 313 с.
29. Corbett D. Canada`s immigration policy. A critique. Toronto : University of Toronto press, 1957. XII, 215 p.
30. The immigration program / Canada Department of Manpower and Immigration. Ottawa : Information Canada, 1974. 233 p.
31. Osborne B. «Non-preferred» people: inter-war Ukrainian immigration to Canada // Canada`s Ukrainians negotiating an identity / ed. by Lubomyr Luciuk and Stella Hryniuk. Toronto; Buffalo; London : published in association with the Ukrainian Canadian Centennial committee by University of Toronto press, 1991, pp. 81–102.
32. Wiseman N. Ukrainian-Canadian politics // Canada`s Ukrainians negotiating an identity / ed. by Lubomyr Luciuk and Stella Hryniuk. Toronto; Buffalo; London : published

in association with the Ukrainian Canadian Centennial committee by University of Toronto press, 1991, pp. 342–361.

33. Ukraine and Ukrainians throughout the world. A demographic and sociological guide to the homeland and it`s Diaspora / ed. by A. Pawlizcko. Toronto; Buffalo; London : University of Toronto press, 1994. XXXIII, 508 p.

34. Енциклопедія українознавства: в 10 т. / гол. ред. В. Кубійович. Париж; Нью-Йорк : Молоде життя, 1954–1989. 10 т. 4016 с.

35. Ukraine: a concise encyclopedia / ed. by V. Kubijovych. Toronto : University of Toronto press, 1963–1988. 2 vols. 1185 p., XXXIII, 1394 p.

36. Encyclopedia of Ukraine / edited by Volodymyr Kubijovyc; the Canadian Institute of Ukrainian Studies; the Canadian Foundation for Ukrainian Studies; the Shevchenko Scientific Society. Toronto : University of Toronto press, 1984–1988. Vols. 1–2. 1021 p., 758 p.

37. Encyclopedia of Ukraine / edited by Danylo Husar Struk; the Canadian Institute of Ukrainian Studies; the Canadian Foundation for Ukrainian Studies; the Shevchenko Scientific Society. Toronto : University of Toronto press, 1993. Vols. 3–5. 888 p., 882 p. 900 p.

Olesia Dzyra,

Candidate of Sciences (History),

*Head of Department of Foreign Ukrainika
of Institute of Book Studies*

of V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine

ORCID:0000-0002-3928-3824

e-mail: dzyraolesya@gmail.com

Ukrainian interwar immigration to Canada in foreign historiography

The aim of this study is to characterize the publications of diaspora and foreign scientists who studied the history of Ukrainian immigration to Canada in 1918–1939. **Methods** of source-study heuristics and criticism, interpretation, verification, systematization for the research, selection, description, evaluation and classification of historiographical sources are used in the work. The issue of resettlement movements has worried foreign researchers, as Canada is a country of immigrants. However, the topic of historiography of Ukrainian immigration has rarely been singled out in studies in Canada. The reasons for the lack of research on this issue are difficult to explain. Isolated works of domestic and diaspora scholars are now obsolete because they do not take into account the achievements of recent decades. The analysis of Soviet historians, as a product of work in a totalitarian state, is biased and contains ideological clichés. All these confirm **the scientific novelty** of the article. **Conclusions.** Scientists have collected and processed a large array of facts from the history of immigration. The main part of researches on Ukrainian immigration in the interwar years is the publications of diaspora scientists

and to a lesser extent foreign ones. They shed light on the process of integrating Ukrainians into Canada's polyethnic society and their social status. A significant place is occupied by works related to the process of immigration of Ukrainians, in particular, they cover the reasons, nature and composition of the second wave of resettlement. However, some issues on the history of immigration, which were briefly covered in the pages of generalizations, have not yet been thoroughly addressed in special studies. Foreign scientists have devoted separate articles on Ukrainian immigration, rather than comprehensive researches. A feature of diaspora studies about Ukrainians in Canada is their detachment from the history of Canada itself. Canadian historians, although considering immigration processes in the context of national history, do not pay due attention to the problem of forming of the Ukrainian diaspora.

Key words: foreign historiography, Ukrainian diaspora, Canada, immigration.

*Стаття підготовлена 20 березня 2020 року;
подана до друку 27 березня 2020 року.*